

Kv Kulturen 22

RAÄ Lund 73:1/L1988:5459
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2020
Linnea Lidh

Titel: Kv Kulturen 22

Författare: Linnea Lidh

Kulturmiljörapport: 2020:23

Omslagsbild: Foto över schaktet, sett från sydöst.

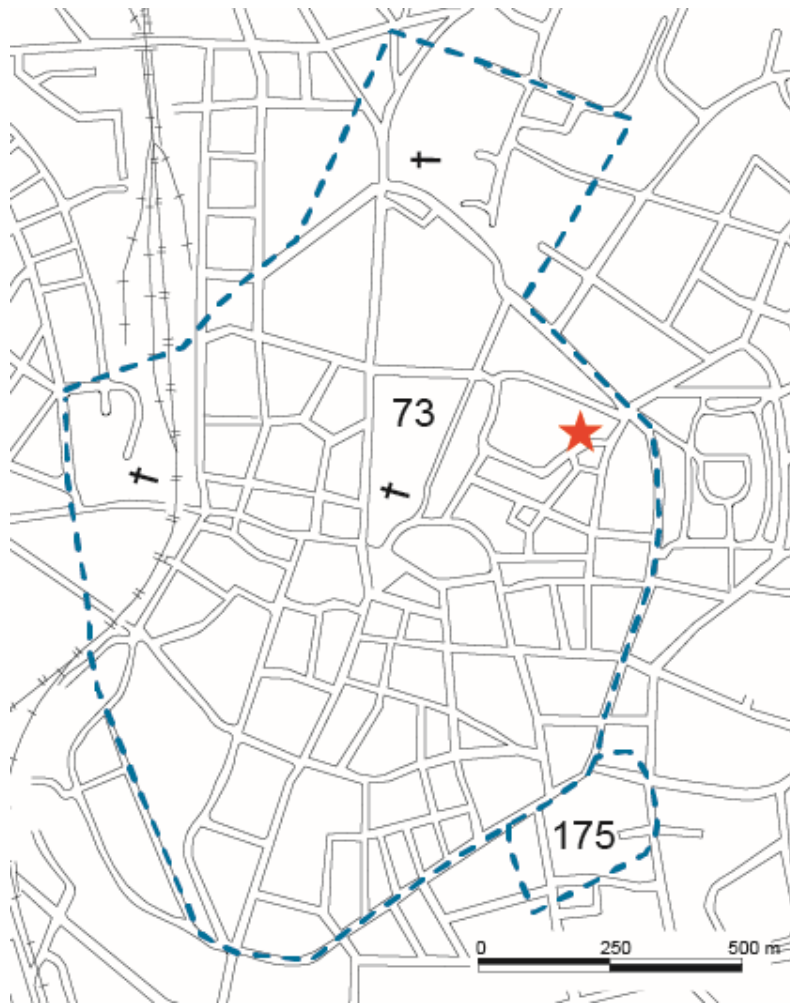
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	2
Tidigare arkeologiska iakttagelser	3
Genomförande och resultat	4
Kulturlagerstatus.....	6
Förslag på fortsatta åtgärder	6
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser.....	8
Litteraturkällor:	8
Andra källor:	8

Sammanfattning

- Med anledning av att familjen Elmqvist ville bygga en förbindelsebyggnad mellan två befintliga byggnader på kv Kulturen 22, Lund, genomförde Kulturen en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt länsstyrelsens beslut (Lst.dnr 431-13441-2019, proj.nr A_2019_0037).
- På den framschaktade ytan framkom ett lager som bestod av grå lucker silt, innehållande tegel och djurben. I sektionen till fjärrvärmeschaktet kunde dessa massor följas ner till schaktbotten. Troligen är detta ett utjämningslager, då massorna kändes omrörda och innehöll uppgrävd moränlera samt blandade fynd av porslin, men även keramik av typen yngre rödgods samt östersjökeramik.
- Området var genomgrävt av både fjärrvärmerör och vattenledningsrör, men de fynd från massorna som inte var bärlager tyder på att det kan finnas äldre lämningar på fastigheten.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

Med anledning av att familjen Elmqvist ville bygga en förbindelsebyggnad mellan två befintliga byggnader på kv Kulturen 22, Lund, genomförde Kulturen en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning enligt länsstyrelsens beslut (Lst.dnr 431-13441-2019, proj.nr A_2019_0037).

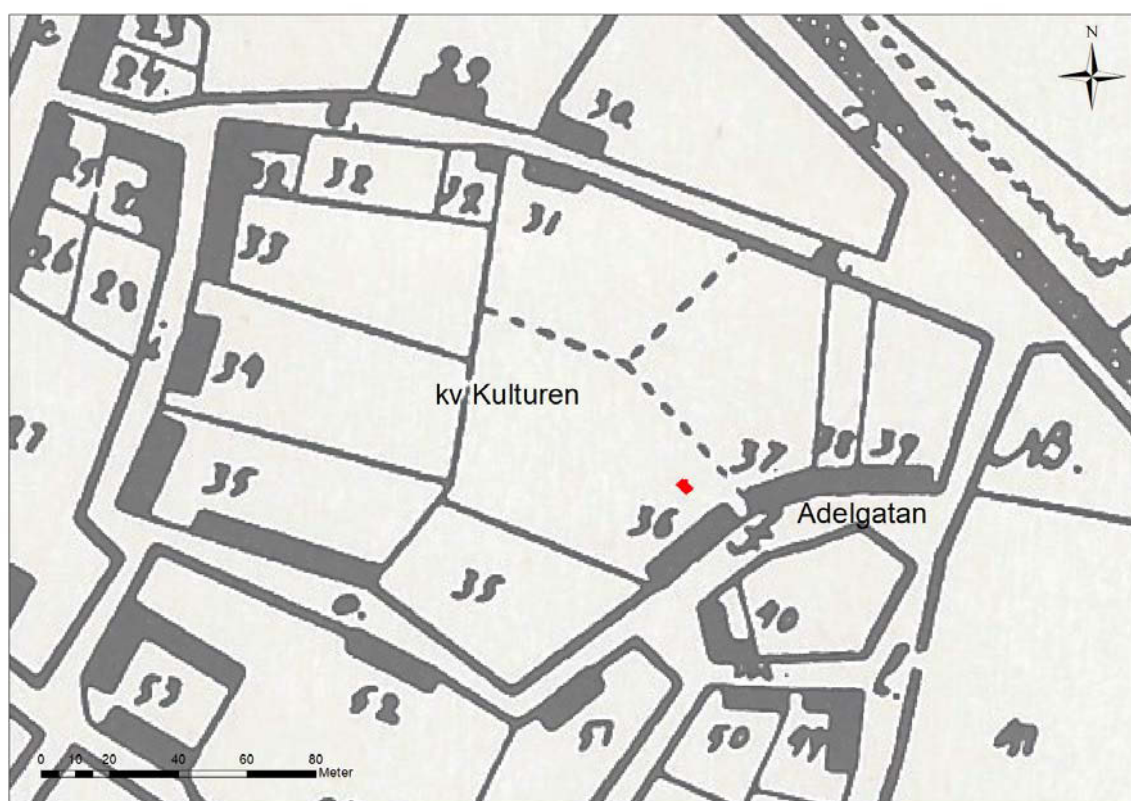
Fornlämningssmiljö

Fastigheten ligger i den nordöstra delen av Lunds medeltida stadsområde. Tomegapsgatan samt Adelgatan som ligger norr respektive söder om kvarteret Kulturen leder både till "Tomegapet", som var en av öppningarna genom stadsvallen. Enligt Anders Andréns tomtrekonstruktion av förhållandena omkring år 1500 ligger undersökningsområdet inom tomt nummer 36 och på gränsen till tomt nummer 37–39. Tomt nummer 36 omnämns först år 1616 och betecknas då som "Lubberts" hage. Det finns inga

uppgifter om ägoförhållandena vid denna tid. Den äldsta uppgiften som berör tomt 37–39 är från år 1553. Vid denna tid ägdes tomten av Stora Prästgillet och på tomten fanns en gård (Andrén 1984:72).

På Caspar Magnus Espmans karta från år 1784 (figur 2) ligger ett par gårdar med långsidorna ut mot Adelgatan både på tomt 36 och 37-39. På tomt 36 bodde snickaren Ryborg och borgaren Sven Anderson och på tomt 37 borgaren Bror Svenson (Andrén 1984:72).

Dagens bebyggelse på fastigheten består av två hus, ett boningshus uppfört år 1844 och ett gårdshus uppfört år 1865 (Bevaringskommittén 1983:68). Under en rördragnig i Adelgatan år 2013 kunde det konstateras att gatans medeltida bredd enbart var hälften av vad den är idag (Guldåker 2015:31).

Figur 2. Utsnitt från Espmans karta från år 1784, med kv Kulturen centralt och undersökningsområdet markerat i rött (Bevaringskommittén 2011).

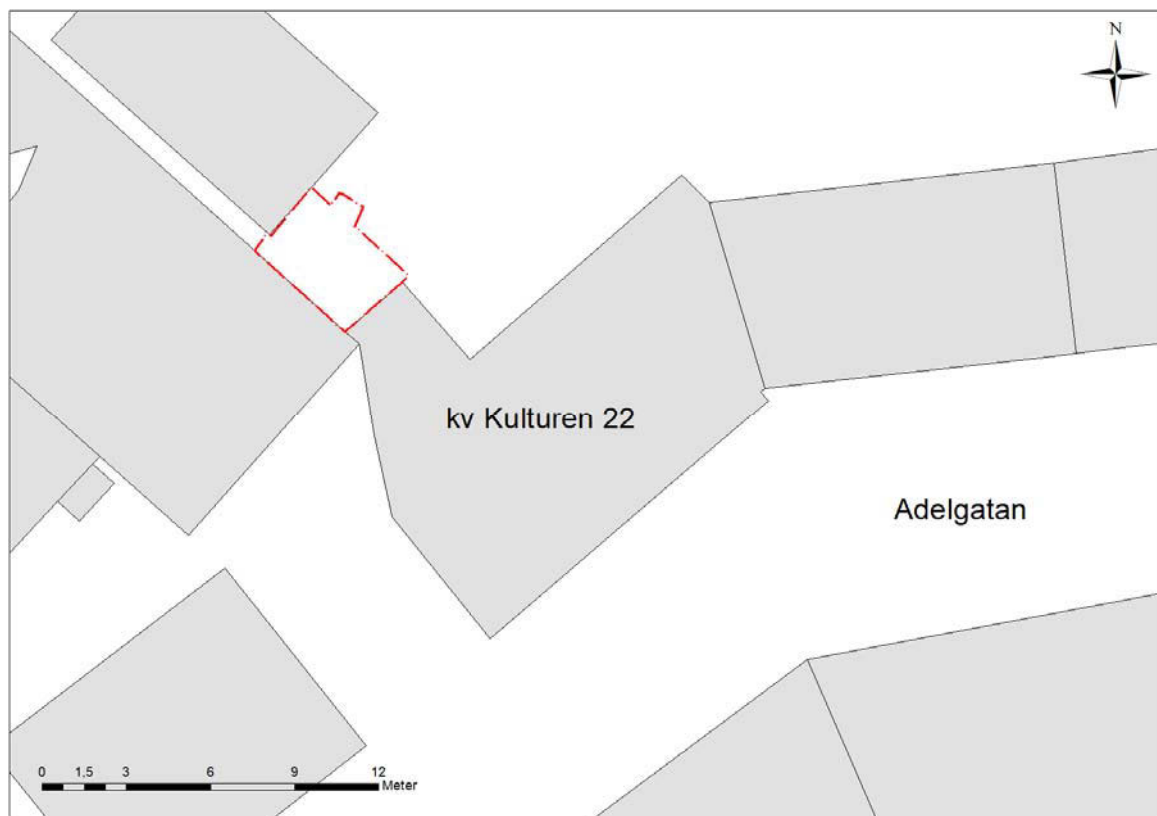
Tidigare arkeologiska iakttagelser

Det har tidigare gjorts en del arkeologiska iakttagelser på fastigheten och dess närhet. Här följer ett urval:

År	Fastighet och iakttagelser
1951	På fastigheten Kulturen 22 grävdes det för en oljetank och då dokumenterades det en grundmur av gråsten ca 0,50 m under mark. Gul moränlera 0,90 m under mark (Kulturen LA-arkiv)

2003	På fastigheten Kulturen 23 grävdes det för ny rördragning och dräneringsarbete i det så kallade "Weibullska huset". Denna undersökning påvisade att både medeltida och nyare bebyggelse funnits i kvarterets östra del, utmed Adelgatan. Inne på gården var kulturlagrens tjocklek ca 0,70 meter. Gården har tidvis varit odlad (Karlsson 2005).
2013	Nya rördragningar längst Adelgatan. Moränen påträffades ca 1,30 m under marknivå vid Adelgatans nordöstra del. Det kunde konstateras att det funnits en inhägnad i nordöstra delen av Adelgatan som skiljde gatumiljön från tomtmark, där det förekom odling. En brunn påträffades i utkanten av tomt 37-39, enligt Anders Andréns tomtrekonstruktion. Det kunde även konstateras att Adelgatans medeltida bredd endast är hälften av vad dagens bredd är (Guldåker 2015:20, 31).

Genomförande och resultat

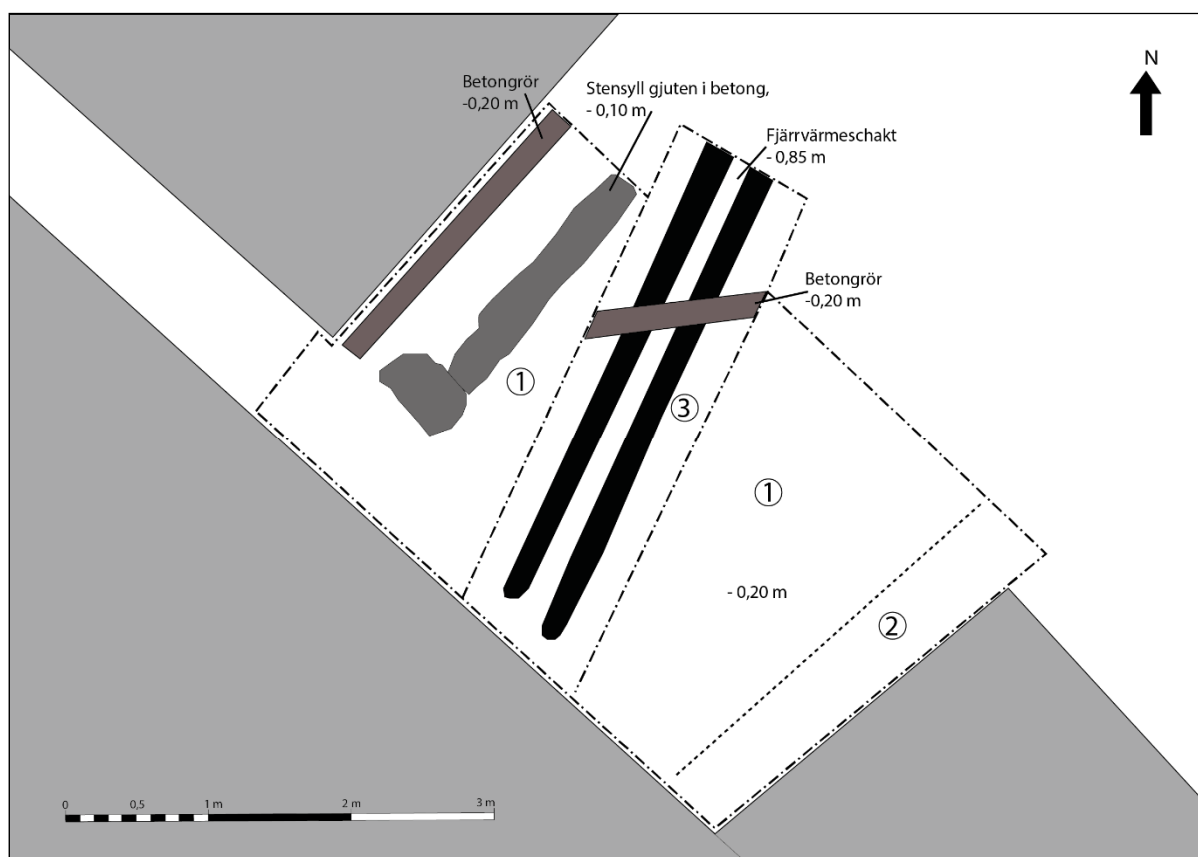
Figur 3. Plan över schaktet, som är markerat i rött.

Mellan de två befintliga byggnaderna på tomten schaktades det ner ca 0,20 meter på en yta av 3 × 4,5 meter. Den totala ytan som schaktades var 13,5 m².

Mitt på den avschaktade ytan framkom ett äldre fjärrvärmeschakt som gick i sydväst-nordöstlig riktning. Fjärrvärmerören grävdes fram för att ett skydd skulle kunna läggas kring rören inför byggnationen. De

närmsta 0,50 metrarna intill fasaden på boningshuset låg grus som möjligen tillhörde ett dräneringsschakt. I nordvästra sidan av schaktet framkom en 0,40 m bred stensyll, gjuten med betong, på ett djup av 0,10–0,15 meter under marknivå. Denna har möjligen ingått i någon yngre konstruktion som tillhört den befintliga byggnaden intill. Under denna syll gick ett betongrör för vatten i östvästlig riktning, samt ett annat betongrör längst schaktets nordvästra sida intill fasaden (se figur 4).

På den framschaktade ytan framkom ett lager som bestod av grå lucker silt, innehållande tegel och djurben. I sektionen till fjärrvärmeschaktet kunde dessa massor följas ner till schaktbotten. Centralt i fjärrvärmeschaktets väggar framkom gul moränlera uppblandat med omkringliggande massor som en 0,10 meter tjock lins i båda sektionerna, på omkring 0,35 meters djup. Troligen är detta ett utjämningslager, då massorna kändes omrörda och innehöll uppgrävd moränlera. De fynd som framkom talar även de för mycket omblandade massor. Något yngre material som glas och porslin framkom, men även keramik av typen yngre rödgods samt östersjökeramik.

Figur 4. Planritning över schaktet. 1. Grått siltlager, något fet och lucker. Innehåller tegelkross (rött och gult), träkol, djurben. Utjämningslager. 2. Stenkross/makadam. Möjligt dräneringsschakt. 3. Fjärrvärmeschakt med sand.

Kulturlagerstatus

Massorna intill byggnaderna på fastigheten var genomgrävda av både fjärrvärmerör, vattenledningar samt dränering kring fasaden. De massor som framkom förutom bärlager kändes luckra och mycket omblandade och tolkas som ett utjämningslager. Östersjökeramiken som framkom talar för att det kan finnas tidigmedeltida lämningar på fastigheten som vid något tillfälle krävts igenom.

Förslag på fortsatta åtgärder

Inga fortsatta åtgärder är nödvändiga, arbetena slutförda.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-13441-2019
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Löpnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2019_0037
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Kulturen 22
Socken	Lunds stad
Kommun	Lunds kommun
Län	Skåne län
Typ av exploatering	Förbindelsebyggnad
Uppdragsgivare	Anna och Ola Elmqvist
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Linnea Lidh
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2020-02-10–2020-02-13
Fälttid, arkeolog, tim	2 timmar
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m²	13,5 m ²
Kubik, m³	2,7 m ³
Schaktmeter, m	-
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1 st A3 ritfilm: 1 planritning skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	10 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen kv Kulturen 22

Referenser

Litteraturkällor:

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. I: *Medeltidsstaden 56*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Bevaringskommittén. 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote*. Lund.

Guldåker, A. 2015. Adelgatan. Arkeologisk förundersökning 2013 och 2015. *Kulturmiljörapport 2015:7*.

Karlsson, M. 2005. Kv. Kulturen 23, Arkeologisk förundersökning 2003-2004. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 136.

Andra källor:

Kulturen LA-arkiv

Bevaringskommittén. 2011:

http://bevaringsprogram.lund.se/wiki/bevaringsprogram/images/2/21/Espmans_karta.jpg

2020

- 2020:1 Kv Kulturen 18, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:2 Kv Kråkelyckan 3, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:3 Kv Sankt Laurentius 1, RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:4 Dalby S:4. Fornlämning RAÄ Dalby 40:1/Lämningsnr L1988:815, Dalby, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:5 Änggatan, Lilla Råby, Fornlämning Lund 175:1/Lämningsnr L1988:5060, Lunds socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning 2018. Mattias Karlsson.
- 2020:6 Gylleholm 14, Lilla Råby, RAÄ Lund 175:1, L1988:5060, Lunds stad och kommun, Skåne län. Avgränsande arkeologisk förundersökning 2019. Linda Billström.
- 2020:7 Stora Råby 34:39-45, Stora Råby, RAÄ Stora Råby 10:1, L1988:6568, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- 2020:8 Utmarken 1, Östra Torn, Fornlämning RAÄ Lund 159:1/Lämningsnr L1988:5622, Lunds socken Lunds kommun, Skåne län, Arkeologisk undersökning 2016–2017. Mattias Karlsson.
- 2020:9 Kv Kulturen 24, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Adam Hultberg.
- 2020:10 Ängsö slottspark, RAÄ Ängsö 4:1/L2002:3812, Ängsö socken, Västerås kommun, Västmanlands län. Trädgårdsarkeologisk dokumentation 2019. Aja Guldåker.
- 2020:11 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020:12 Kv Sankt Jakob 10, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2012-2014 och 2016. Linnea Lidh.
- 2020:13 Kv Sankt Peter 27, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Linnea Lidh.
- 2020:14 Svensköps kyrka, Kullhult, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:15 Södra Rörums kyrka, Södra Rörum, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:16 Kv Banken 1, RAÄ Dalby 40:1/L1988:815, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Amanda Sjöbeck.
- 2020:17 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1 och Stora Råby 10:1, L1988:5459 och L1988:6568, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016-2017. Linnea Lidh.
- 2020:18 Lund 73:1. Fornlämning RAÄ 73:1, lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Linda Billström
- 2020:19 Kv Botanicum 15, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Krister Kám Tayanin.
- 2020:20 Kv Galten 12, 13, 14, 15 m fl, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning Geoteknik 2019. Jan Kockum/Aja Guldåker.
- 2020:21 Fjärrvärmeledning mellan Lund och Dalby (Dalby S:4 m.fl.), RAÄ Stora Råby 28:1/L1988:6625 och Dalby 40:1/L1988:815, Stora Råby och Lunds socknar, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Amanda Sjöbeck
- 2020:22 Kv Billegården 53, RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:23 Kv Kulturen 22, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.